

Tema: Vækstur í Sandoynni

VINNULÍVIÐ EIN FORTREYTT FYRI VØKSTRI

Tað er gott, men ikki nóg mikið við einum ella fáum persónum at ganga á odda – øll ella tey flestu mugu eisini vilja tað sama, um tað skal eydnast at lyfta eitt heilt lokalsamfelag sum tað í Sandoynni upp. Tað heldur Katrin Petersen, samskipari á Vakstrarætlanini Sandoy. Tað hevur stóran týðning at fáa undirsjóvartunnil til meginøkkið, men tað ber ikki til at seta seg hendur í favn at bíða eftir tí, heldur hon

Ingolf S. Olsen **Myndir:** Álvur Haraldsen

Tá eg fór í holtur við hesa vakstrarætlanina, hugsaði eg, at vit bara skuldu roynt at fingið Coca Cola ella onkra sovorðna globala risa-fyritøku at sett seg niður í Sandoynni, so var uppgávan líkasum loyst.

Soleiðis sigur Katrin Petersen, samskipari á Vakstrarætlanini Sandoy. Tað er eitt gott ár síðani, hon spenti seg fyrri vakstrarætlanina, og nógv er longu hent síðani tá.

Tó at útsøgnin um Coca Cola sjálvandi er skemt, so er hon sprottin úr eini ásannan av veruligu fortreytunum fyrri at skapa vækstur í einum lokalsamfelag, sum í árávis hevur barst móti gongdini við fyritøkum, ið lata aftur, fækkandi arbeiðsplássum og minkandi fólkatáli:

– Tað hevur stóran týðning at hava størri arbeiðspláss. Og her eru ætlanir í gongd av ymsum slag. Roynt verður at fáa gongd á aftur flakavirkið í Skopun, men eisini eru aðrir planir, bæði innan framleiðslu og tænaðu. Vakstrarætlanin er við í onkrum av ætlanunum. Fyri okkum er tað týðningarmikið, at arbeiðsmøguleikarnir her eisini tiltala fólk við hægri útbúgvingum og ikki minst kvinnur, sigur Katrin Petersen, sum tó ikki enn fær komið nærri inn á ítøkiligu ætlanirnar.

UMSTØÐUR TIL UNG

Men nógv og trygg arbeiðspláss er ikki nóg mikið. Síðani vakstrarætlanin fór av bakka-stokki hevur hon havt nógvar fundir við hópin av fólki umboðandi millum annað vinnulív, handilslív, almennar stovnar og arbeiðspláss í oynni og aðra staðir í landinum, og við bæði kommunalpolitikarar og landspolitikarar. Og hon og Fríhild Winther, ið er forkvinna í stýrinum fyrri Vakstrarætlan Sandoy hava verið ein túr í Noregi at kunna seg um, hvussu smá samfeløg har bera seg at at venda afturgongd til framgongd.

– Eg var serliga imponerað av oynni Lovund, har nakrar eldsálir, ið høvdu verið útisetar í fleiri ár, fluttu heim aftur og settu ferð á eina menning, sum er heilt fantastisk. Teir høvdu garvill hugskot, sum teir hildu fast um og ikki sleptu hóast mótgang at byrja við, og teir fingið alt fólkið við sær. Tá hetta byrjaði, búðu niðanfyrri 300 fólk á oynni, nú búgva omanfyrri 400, og har eru 14 vinnufyritøkur, sigur Katrin Petersen frá.

– Ein niðurstøða, sum vit hava gjørt okkum hetta fyrsta árið, sum verkætlanin hevur koyrt, er, at tað er neyðugt at fáa fatur á ungum fólki, um tað er íverksetan og virkisfýsni, ein vil hava. Og fyrri at fáa fatur á teimum, er neyðugt við góðum umstøðum bæði við dagstovna-tilboðum, skúlum og fjølbroyttum tilboðum til børn og ung og sanniliga eisini okkurt stuttligt til tey vaksnu, fyrri at tey skulu trívast og tíma at vera her. Tí mugu vit eisini hugsa nógv um hetta og ikki bara um vinnukarmar og arbeiðspláss, sigur Katrin Petersen.

Men tá tað ítøkiliga snýr seg um vinnuna, er íverksetan eitt loysunarorð fyrri vækstri umframt eitt ella fleiri stór arbeiðspláss, heldur hon.

ÓMÁLAD LØRIFT

Í heyst var skipað fyrri einum íverksetaravíkuskifti undir leiðslu av Rana Nolsøe frá Íverksetarahúsinum í Klaksvík. Góð undirtøka var, og luttakararnir høvdu eina rúgvu av hugskotum, sum arbeitt var við í bólkum alt víkuskiðið. Sunnukvøld valdi ein dómsnevnd ein vinnara.

– Tað var eitt hugskot um eina elektroniska ansingarskipan til eldri fólk, ein, ið automatiskt kundi geva boð um óhapp ella sjúku. Eg veit, at tað enn er gongd í arbeiðnum við tí hugskotinum, sigur Katrin Petersen.

Eisini nevnið hon eitt útisetakvøld um jóltíðir, har eisini nógvir ungir sandoyingar, sum eru fluttir av oynni, møttu upp at hoyra og kjakast um móguleikar hjá ungum at skapa sær eina framtíð í oynni.

– Tað var ein finur fundur, og eg haldi, at ein genta lýsti støðuna sera væl, tá tað brast úr henni: »Her er jú næstan bara ómálað lørift«, sigur Katrin Petersen frá.

Hon leggur dent á, at nógvir móguleikar eru at menna vinnur, ið longu eru røttfestar í oynni, millum annað ferðavinnuna og landbúnaðin.

– Úti í heimi er í lötuni ein sera stóru áhugi fyrri norðurlenskum upprunamati. Hetta er eitt slag av mótaráki, ið vit eiga at gera okkum dælt av, tí her hava vit sanniliga nógv at bjóða, staðfestir samskiparin av vakstrarætlanini.

TUNNIL MÁ IKKI FORÐA

Sandoyartunnilin hevur seinastu árinum ligið ovast á ynsklistanum hjá flestu sandoyingum, í øllum førum teimum, ið hoyrast best, men í hálvársfrágreiðingini, sum Katrin Petersen skrivaði til landsstýrið í summar, stendur onki um tunnilinuttan tað, at hon skrivir, at hon hevur verið og hildið eitt upplegg fyrri tunnilsbólkinum hjá Løgtinginum um evnið.

– Ein vakstrarætlan fyrri Sandoyinna má ikki vera fullkomiliga bundin av, nær ein tunnil kemur. Um hann so verður samtyktur í morgin, ganga jú nógv ár, áðrenn hann er liðugur, og vit kunnu ikki bara seta okkum at bíða. Tað er jú sera umráðandi, at nakað verður gjørt nú fyrri at venda fráflyting til tilflyting og svartskygni ti bjartskygni, sigur Katrin Petersen.

Samskiparin leggur áherðslu á, at eisini hon raðfestir eitt tunnillssamband við megin-økið høgt, tó at tað ikki fyllir nógv í hálvársfrágreiðingini.

– Eg samanberi tað sambandið við eitt nú vanligu veganetið, el-netið ella í nýggjari tíð internetið. Tá 80 prosent av fólkinum er bundið saman í slíkum infrakervum ber ikki til at argumentera fyrri, at tey seinastu 20 prosentini ikki skulu upp í. Sjálvandi skulu vit hava tunnilin, og vónandi kemur hann skjótt, sigur hon.

– Størsti skaðin við øllum hesum er, at allir sandoyingar fyrri nøkrum árum síðani hildu, at tunnilin tá fór at koma skjótt. Tað fingið teir lyfti um. Tað er, sum alt steðgaði upp, tá tað so gjørdist greitt, at hann ikki kom kortini. Vit mugu koma viðari har frá, tí tað er so øgiliga nógv annað at arbeiða og berjast fyrri, meðan vit enn eru bundin av sjóvegis sambandinum. Millum annað hevur tað stóran týðning alla tíðina at streingja á at fáa betrað ferðaaetlanina hjá Teistanum, so hon í minsta lagi hóskar til arbeiðstíðirnar hjá teimum flestu av okkara nógvu pendlarum, ið hvønn gerandisdag mugu um Skopunarfjørð, sigur Katrin Petersen.

Tað er eisini púra vist, at Skopunarfjørður framhaldandi fer at skilja Sandoyinna frá meginøkinum tey trý árinum, ið eftir eru av Vakstrarætlan Sandoy.

FAKTA

Endamálið við Vakstrarætlanini Sandoy er at venda fólkafráflytingini, ið hevur merkt oynna seinastu árinum, til fólkatilflyting. Vakstrarætlanin fór formliga í gongd 1. januar 2013 við Katrini Petersen sum samskipara og skal eftir ætlan vara í til samans fyra ár. Vakstrarætlanin kostar 520.000 krónur um árið, sum eru fíggaðar við 400.000 krónum um árið á lögtingsfíggarlógini og við 120.000 krónum um árið frá teimum fyra kommununum í Sandoynni.